

**AGENDA POLITICILOR ȘI INIȚIATIVELOR LEGISLATIVE A ALIANȚEI ÎNTREPRINDERILOR
MICI ȘI MIJLOCII DIN MOLDOVA
PENTRU ANII 2022-2023**

CONȚINUT

CUVÂNT ÎNAINTE	3
PILONUL 1. GUVERNARE ADAPTIVĂ	4
1.1. REFORMA INSPECȚIILOR ȘI CONTROALELOR DE STAT	4
1.2. OFICIUL AVOCATULUI AFACERILOR MICI	6
1.3. SISTEMUL CIVIC DE RAPORTARE A CORUPȚIEI	9
PILONUL 2. CAPITALUL UMAN ÎN AFACERI	11
2.1. ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE	11
2.2. REFORMA "PAȘAPORTULUI MEDICAL" ALBASTRU	13
PILONUL 3. ACCES LA FINANȚARE	16
3.1. PROGRAMUL DE STIMULARE PE TERMEN LUNG	16
3.2. DECLARAȚIA DREPTURILOR DEBITORILOR ȘI ÎMPRUMUTAȚILOR	17
PILONUL 4. ACCES LA PIEȚE	20
4.1. REFORMA FACTURII FISCALE	20
4.2. REFORMA COMERȚULUI ELECTRONIC	24
4.3. REFORMA STRUCTURALĂ A SOCIETĂȚILOR CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ	27
PILONUL 5. SUPTOR PENTRU INOVARE ȘI MEDIU DE AFACERI	29
5.1. DEPARTAMENTUL "NOILOR PRODUSE ȘI PROCESE"	29
5.2. SECURITATEA ENERGETICĂ	30
5.3. FACILITAREA INVESTIȚIILOR ÎN EFECIENȚA ENERGETICĂ	31
5.4. REFORMA FISCALĂ EXHAUSTIVĂ	32
5.5. SUPTOR INFORMAȚIONAL ȘI TEHNOLOGIC PENTRU IMM	34

CUVÂNT ÎNAINTE

Agenda politicilor și inițiativelor legislative a Alianței Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova ("AIM") pentru anii 2022-2023 a fost adoptată de Consiliul Director AIM. Acest document identifică constrângerile cu care se confruntă membrii AIM și formulează recomandări pentru diminuarea sau excluderea acestor constrângeri.

În procesul elaborării acestui document, au fost luate în considerație ultimele modificări legislative, reforme structurale și Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2021-2022.

Recomandările propuse în acest document, abordează în profunzime unele constrângeri expuse de membrii noștri cu scopul atingerii unui impact real și benefic asupra activității lor.

În procesul de elaborare a cadrului legislativ, compromisurile se produc tot timpul în dependență de necesitățile mediului a cărei activitate este reglementat – aceasta este poziția AIM, și cu ea venim în inițiativele noastre cu cele mai bune și actuale propuneri din punctul nostru de vedere, care în final va avea un impact major în promovarea afacerilor și a economiei în general.

DESPRE AIM

Alianța Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova este o asociație de afaceri neguvernamentală, bazată pe calitatea de membru. Membrii AIM sunt întreprinderi mici și mijlocii care activează în Republica Moldova. Membrii noștri lucrează împreună ca aliați prin rețea, resurse, advocacy și alte inițiative pentru a încuraja și proteja dezvoltarea și creșterea prin schimbul de principii comune.

MISIUNEA NOASTRĂ

Misiunea noastră este să promovăm și să protejăm bunăstarea generală și prosperitatea întreprinderilor mici și mijlocii și a celor care fac afaceri cu întreprinderile mici și mijlocii din Republica Moldova, astfel încât comunitatea de afaceri și cetățenii săi să prospere.

VIZIUNEA NOASTRĂ

AIM este o comunitate de afaceri mici și mijlocii care lucrează împreună pentru realizarea unor obiective comune care vor dezvolta un mediu antreprenorial-juridic clar și transparent, pentru a promova creșterea economică și investițiile în Republica Moldova.

PILONUL 1. GUVERNARE ADAPTIVĂ

Optimizarea reglementării și micșorarea presiunii administrative este un element important pentru dezvoltarea IMM-urilor. Birocrația fiind, în mod proporțional, o povară mult mai mare pentru IMM-uri decât pentru întreprinderile mari. Recentele și actualele crize la nivel mondial, regional și local au dezvoltat toate carențele existente în domeniul reglementării afacerilor din Republica Moldova și constituie un prilej deosebit pentru o simplificare masivă în domeniu.

În scopul simplificării reglementărilor existente și optimizării numărului și procedurilor ce afectează desfășurarea afacerilor recomandăm continuarea procesului de inventariere a actelor permissive.

Totodată, membrii AIM consideră necesară continuarea reformei regulatorii pentru revizuirea listei serviciilor prestate businessului contra plată de autoritățile publice și simplificarea acordării lor.

În aceeași ordine de idei, subliniem că ajustarea cadrului regulator la principiile "Small Business Act" pentru Europa, rămâne în continuare o provocare. Calitatea cadrului regulator și evoluția acestuia are impact direct asupra atingerii altor priorități de dezvoltare a IMM.

1.1. REFORMA INSPECȚIILOR ȘI CONTROALELOR DE STAT

Acest subiect este pe larg discutat la moment în rândul mediului de afaceri și cu toate că subiectul este în atenția guvernării, încă rămâne actual până la modificarea legislației. În Moldova, proprietarii afacerilor mici și mijlocii au frică de inspecții și controale din cauza aplicării neuniforme, corupte și inconsecvente a Legii. Dacă este să descriem succint situația, în mediul de afaceri există o situație în care unii dintre funcționarii publici responsabili de protejarea siguranței publice, a finanțelor publice și asigurarea Statului de drept, nu își fac lucrul la nivelul necesar. Inspectorii fiscali, de exemplu, ar trebui să încurajeze conformitatea, să corecteze greșelile și să penalizeze acțiunile frauduloase. Pentru a redresa situația spre bine, și a realiza această viziune, AIM are un șir de inițiative care vizează schimbări mici, dar importante, menite să sporească transparența, să reechilibreze dinamica impactului puterii asupra mediului de afaceri și să asigure drepturi adecvate de a face apel.

Descrierea problemei	<ol style="list-style-type: none">1. Inspectorii nu sunt bine informați și adesea nu cunosc legea sau ceea ce ar trebui să inspecteze.2. Inspectorii își folosesc în mod obișnuit poziția lor oficială pentru a intimida companiile să le plătească mită. Companiile nu cunosc procesul corect sau drepturile lor de contestare a deciziilor. Adesea, acest fenomen vine sub forma unei extorcări directe.3. Puțini antreprenori cunosc cum să contesteze rezultatele unui control sau ce drepturi au în cazul în care o fac.4. În cadrul inspecțiilor legate de verificarea bonurilor fiscal (în special în cazul restaurantelor), sunt cazuri când inspectorii pleacă intenționat pentru a împiedica operatorul economic să le acorde bonul fiscal. Un alt comportament lipsit de etică include comportamentul nepoliticos și bătăranismul.5. Există foarte multe informații informale aferente controalelor, dar nu există date oficiale în acest sens. Nu se cunoaște oficial care sunt organele publice cu nivelul cel mai înalt al corupției și cum diferă lucrurile în funcție de regiune. La fel, nu cunoaștem efectele diferitelor autorități locale sau care organe publice nu sunt deloc corupte și au un nivel de integritate.
-----------------------------	--

	<p>6. În prezent, statul planifică anual contribuții la bugetul de stat urmare controalelor. Dacă nu există suficiente amenzi la sfârșitul unei perioade financiare, inspectorii sunt nevoiți să îndeplinească cotele sale de amenzi și numărul minim de operatori economici amendați.</p>
Impactul problemei	<ol style="list-style-type: none"> 1. Companiile au semnalat cazuri de depășire a atribuțiilor de către inspectorii în momentul efectuării controalelor. 2. Controalele inopinate prevalează în raport cu cele planificate. 3. Companiile declară că controalele afectează activitatea lor. 4. În timpul controlului se întâmplă cazuri de mită, iar suma solicitată variază între 15% - 20% din "costul problemei"¹. 5. Doar una din șapte companii spun că au contestat actele emise de organele de control.
Soluția propusă	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toate controalele, fie că sunt planificate sau inopinate, trebuie să includă o listă de verificare a ceea ce este inspectat și indicatorii care vor fi evaluați la antreprenor. Această listă de verificare trebuie prezentată antreprenorului înainte de începerea controlului SAU imediat după ce inspectorul se prezintă (în cazul controalelor sub acoperire). În cazul în care un inspector nu prezintă o listă de control sau nu explică în mod clar scopul acestora, controlul este considerat invalid, iar inspectorul este supus sancțiunilor disciplinare. 2. La începutul fiecărui control, inspectorul trebuie să îi prezinte entității supuse controlului, atât verbal, cât și în scris, drepturile antreprenorului. Acest document cu lista drepturilor ar trebui definite în legislație și ar trebui să se aplice tuturor autorităților publice. Drepturile includ: <ol style="list-style-type: none"> 1. Dreptul de prezentare a listei de control și rubrici 2. Drepturi de contestare 3. Dreptul la inspecția repetată 4. Linia de asistență telefonică în caz de corupție sau abuz în serviciu 5. Dreptul la controale consultative 6. Dreptul la documentația care confirmă că controlul a avut loc - chiar dacă nu sunt aplicate sancțiuni. <p>Acest document NU este o listă care extinde legea, și nu ar trebui să aibă mai mult de 1 pagină cu caractere mari. Trebuie să fie conțină scris clar, concis și de înțeles pentru antreprenor.</p> <p>Dreptul la inspecție repetată</p> <p>Companiile care sunt inspectate au dreptul în mod automat la re-inspecție de către un alt inspector dacă compania solicită acest lucru. Dacă cele două inspecții arată rezultate diferite, acestea ar trebui să meargă automat la un organ pentru a fi contestat, fără ca compania să solicite acest fapt.</p> <p><i>Notă: Aceasta stabilește dreptul ca orice control să fie efectuat de două ori DAR presupune că ambele controale au fost efectuate în mod legal. Dacă Declarația drepturilor sau listele de verificare nu au fost prezentate în primul control sau s-a produs o altă conduită necorespunzătoare, acest lucru nu va fi considerat ca fiind un control legal.</i></p>

¹ <https://faracoruptie.md/research/coruptia-si-intreprinderile-mici-si-mijlocii-impact-si-perceptie>

	<p>3. Recomandăm consolidarea dreptului de contestare a operatorului economic în vederea punerii sarcinii probației, precum și obligației în legătura cu timpul dedicat contestației în sarcina statului.</p> <p>4. În urma fiecărui control, planificat sau inopinat, operatorul economic ar trebui să primească un link pentru a oferi feedback anonim cu privire la desfășurarea controlului. În mod opțional, la dorință, aceștia pot alege să iasă din anonim și să afișeze datele sale de contact. Acest link trebuie să fie indicat în Declarația drepturilor antreprenorului în raport cu controalele, precum și în forma unui link ușor accesibil cum ar fi Codul QR. Acest mecanism trebuie să includă următoarele informații minime:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Întrebări despre utilizarea listelor de verificare și prezentarea Declarației drepturilor antreprenorului în raport cu controalele. ● Întrebări despre atitudinea și profesionalismul inspectorului. ● Capacitatea de a raporta abateri ● Capacitatea de a descrie în mod narativ controlul, inclusiv impresii, sugestii de îmbunătățire și altele. <p>Dreptul la înregistrarea și diseminarea informației despre control</p> <p>Urmează a fie expes stabilit în cadrul legal, că oricine poate înregistra și partaja public secvențe video sau înregistrarea coloanei sonore cu un angajat de stat care își desfășoară activitatea în timpul controlului. Acest fapt evidențiază că antreprenorii dispun de următoarele drepturi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Să înregistreze funcționarii public pe parcursul controlului fără a-i notifica. ● Pentru a utiliza secvențe video înregistrate de camera video, telefoane, CCTV sau orice alt dispozitiv ca parte a unei contestații împotriva unui control sau în cadrul unui proces judiciar. ● Să disemineze public secvențe video și coloane sonore, online, prin intermediul jurnaliștilor sau în orice alt mod pe care antreprenorul îl consideră potrivit. <p>5. Datele preluate din fișa de raportare a cetățenilor (mecanismul de raportare prezentat mai sus) trebuie publicate lunar pe o resursă în mod centralizat. Aceste date publicate ar trebui să fie într-o formă electronică care ar permite jurnaliștilor, ONG-urilor și altor grupuri ale societății civile să o analizeze (în extensia excel și nu fotografii a fișierelor pdf). Toate datele de bază care nu țin de identificarea persoanei trebuie să fie făcute publice pentru analiză.</p> <p>6. Toți banii primiți din amenzi trebuie adăugați la buget ca „bonus” nu ca venit planificat. Există diferite mecanisme pentru acest lucru în întreaga lume și ar trebui să căutăm o bună practică în acest sens.</p>
--	---

1.2. OFICIUL AVOCATULUI AFACERILOR MICI

Atunci când antreprenorii interacționează cu instituțiile Statului, se confruntă în mod regulat cu probleme serioase. Birocrație, lipsă de informații, corupție și multe altele. AIM propune o soluție care este îndreptată spre crearea poziției Avocatului al antreprenorilor (Ombudsmanul). Această nouă poziție va acționa ca un mecanism de sprijin pentru oamenii de afaceri care încearcă să confrunte birocrația. Avocatul al antreprenorilor va contribui la asigurarea accesului la informații, va depune plângeri cu privire la abuzuri, va propune reforme Guvernului și multe altele. Cu titlu de împărtășire a acestei viziuni, propunem o Declarație

a Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Moldova, care pledează pentru susținerea creării instituției Avocatului Antreprenorilor.

<p>Descrierea problemei</p>	<p>De-a lungul activității unei afaceri mici în Republica Moldova, întotdeauna vor exista motive pentru care antreprenorii și echipele lor vor interacționa cu instituțiile statului. Pe întreg parcursul interacțiunii cu statul, începând cu obținerea autorizațiilor și permisiunilor până la controalele efectuate, de la impozite și raportare la certificarea produselor, proprietarii afacerilor mici, de multe ori fără un personal de avocați sau consultanți juridici, văd și înțeleg exact modul cum se aplică cadrul legal și a reformei. În cele mai multe cazuri, ceea ce văd ei, este un sistem cu reglementări și informații sau procese neclare, funcționari care pot fi uneori aroganți sau abuzivi și multe cazuri de ambiguitate juridică. În alte cuvinte, ei se confruntă cu o birocrație care nu funcționează în favoarea mediului de afaceri, dar este condusă de oameni care nu au cele mai bune intenții sau cunoștințe în domeniul vizat.</p>
<p>Impactul problemei</p>	<p>Organele de drept intervin frecvent în activitatea de business în mod exagerat, neproportional, abuziv, cu încălcări ale legislației și/sau folosindu-se de prevederile procedurale și componentele de infracțiuni existente. În prezent, o mare parte din mediul de afaceri activ încearcă să vină cu o contribuție reală la calitatea procesului de reglementare a activității de întreprinzător prin intermediul asociațiilor de business. Totodată, este important de menționat că legiuitorul nu atribuie asociațiilor de întreprinzător unele drepturi mai speciale, altele decât cele atribuite unei asociații obștești. În lipsa acestor atribuții și drepturi, capacitatea asociațiilor de a influența autoritățile publice rămâne a fi destul de incipientă. În multe state guvernele au creat entități care se preocupă de protejarea drepturilor fundamentale ale întreprinzătorilor, menite să depisteze problemele sistemice în cadrul normativ și să vină cu o contribuție importantă pentru eliminarea acestora. Un accent deosebit fiind pus pe susținerea antreprenorilor mici, micro și de familie, care sunt în mare măsură defavorizați în raport cu alte categorii de întreprinzători. Exemple de ombudsman în raport cu mediul de afaceri sunt expuse în Analiza de impact asupra proiectului de lege.</p>
<p>Soluția propusă</p>	<p>Propunem crearea unei noi instituții guvernamentale, numită "Avocatul al antreprenorilor". Această idee a unei "birocrații pentru a repara birocrația" poate părea contra intuitiv, dar nu este de fapt ceva nou. Un exemplu este Biroul de servicii pentru întreprinderile mici din orașul New York. Acest birou acționează precum un ghișeu unic pentru întreprinderile mici și potențialii antreprenori în scopul obținerii unui ajutor în interacțiunea cu autoritățile guvernamentale. Noi considerăm că crearea unei structuri similare în Moldova va fi cea mai rapidă și eficientă cale către o reforma necesară în întregul sistem al autorităților guvernamentale implicate în reglementarea și activitatea cu mediul antreprenorial. Un exemplu ale competențelor funcționale și domeniului de competență a Avocatului al antreprenorilor propus de noi ar include următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • În primul rând Avocatul al anteprenorilor - trebuie să fie un prieten pentru afacerile mici. Mai mult ca orice altă funcție guvernamentală acestea va fi o punte de consolidare a încrederii dintre mediul de afaceri care necesită suport și Guvern. Acest lucru va fi realizat prin implementarea misiunii de către noul Avocatul Antreprenorilor.

- **Obținerea Răspunsurilor** - Când este vorba de a obține acte permissive, certificări și autorizații, deseori funcționarii refuză să ofere răspunsuri atunci când li se solicită clarificări cu privire la problemele de zi cu zi. Birourile de "informare" ale instituțiilor publice sunt adesea supraîncărcate sau în lipsă de personal, iar atunci când puteți obține un răspuns, acesta este adesea incompatibil cu orice politici puse în aplicare. Din acest motiv, accesul la informații este un factor cu un impact asupra apariției elementului coruptibil. Avocatul al antreprenorilor urmează să dispună de competențe și împuterniciri pentru a obține răspunsuri și informații corecte și de ultimă oră de la toate instituțiile publice competente, în numele mediului de afaceri în general și a întreprinderilor mici în speță.
- **Sesizarea eventualelor abuzuri ale funcționarilor publici** - Avocatul Antreprenorilor va consolida abilitățile mediului de afaceri să obțină răspunsuri și să contribuie la implementarea politicilor publice coerente prin faptul că este împuternicit să sesizeze organele competente cu privire la orice abuz comis sau presupus de către instituțiile publice în legătură cu deciziile lor și să acționeze ca un gardian al mediului de afaceri.
- **Asigurarea egalității** - prin sesizarea organelor competente asupra eventualelor abuzuri a funcționarilor publici și agențiilor de stat, și atragerea atenției asupra astfel de cazuri, Avocatul Antreprenorului va contribui la asigurarea unei abordări egale în ceea ce privește standardele de apărare a drepturilor pentru întreprinderile mari și mici. Acest lucru va contribui la reducerea inegalității asupra nivelului de apărare a drepturilor în raport cu autoritățile publice dintre marile companii prospere și startup-urile locale.
- **Examinarea reclamațiilor privind drepturile / încălcările drepturilor mediului de afaceri** – Avocatul Antreprenorilor va fi împuternicit să examineze încălcările sesizate de către mediului de afaceri în general și întreprinderilor mici și mijlocii în speță, inclusiv sub aspectul drepturilor debitorilor în raport cu creditorii. Avocatul al antreprenorilor va avea competența să sesizeze orice alte autorități relevante și să formuleze recomandări pentru o modificări și reforme suplimentare.
- **Asigurarea contactului cu mediul de afaceri și asigurarea schimbărilor pozitive pe termen lung** – Prin faptul instituirii acestei poziții, Guvernul va fi în cunoștință de cauză permanentă asupra necesităților și situației în mediul de afaceri. Avocatul Antreprenorilor va deține toată informația necesară pe plan intern date privind plângerile, abuzurile și va elabora priorități pentru reformă, propuneri legislative și alte inițiative necesare activității prospere a mediului de afaceri. Mai mult ca atât, acest Avocat poate fi o platformă eficientă pentru Asociațiile de Afaceri și alte grupuri care încearcă să aducă la cunoștința Guvernului provocările și abuzurile cu care se confruntă în activitatea sa.

Această poziție trebuie să dispună de independență și suficiente competențe pentru a avea succes în misiunea sa complexă, precum și capacitatea de a face față numărului mare de provocări la situația actuală. În dependență de competențele expuse mai sus, va depinde colaborarea cu mediul de afaceri, asociațiile de business și apărarea cu succes a drepturilor mediului de afaceri și menținerea unui grad înalt de responsabilitate a Ombudsmanului.

1.3. SISTEMUL CIVIC DE RAPORTARE A CORUPȚIEI

Proprietarii de întreprinderi mici nu sunt singurele persoane afectate de corupție în Moldova. La toate nivelurile entităților de stat poate fi găsită corupție mică și mare, de la licențiere sau companii, la asistență medicală, la școli. În toate aceste sectoare, nu există un proces standard de colectare a datelor pentru a identifica ceea ce are nevoie de reformă și ceea ce funcționează bine. Acest lucru duce la o poziție în care agențiile de stat spun „totul este în regulă”, în timp ce activiștii și asociațiile spun „totul este rău”. Adevărul este undeva la mijloc și este esențial să obținem date exacte pentru ca guvernul și societatea civilă să lucreze împreună la reforme. Pentru aceasta, AIM propune un sistem național de „File de raport pentru cetățeni” care să însoțească fiecare interacțiune cu birocrăția de stat la fiecare nivel. Acest sistem de raportare trebuie să fie anonim, electronic și extrem de transparent atât în implementare, cât și în rezultate.

Descrierea problemei	Proprietarii de afaceri mici nu sunt singurele persoane afectate de corupție în Moldova. La toate nivelurile entităților de stat există corupți mici și mari, începând cu acordarea licențelor operatorilor economici, asistența medicală, educația în școli. În toate aceste sectoare, nu există un proces standard de colectare a datelor pentru a identifica ceea ce trebuie a fi reformat și ceea ce funcționează bine. Acest lucru creează o situație în care organele publice spun că „totul este în regulă”, în timp ce societatea civilă și asociațiile spun „totul este rău”. Adevărul este undeva între ele și este esențial să obținem date exacte pentru ca Guvernul și societatea civilă să colaboreze în implementarea reformelor. În esență, corupții acționează fără obstacole, deoarece nu există un sistem de contact cu cetățenii care să colecteze date și să îi facă pe factorii de decizie conștienți de profunzimea problemei.
Impactul problemei	Luând în considerație interdependența între creșterea economică/creșterea PIB și volumul investițiilor în sectorul privat, precum și o eficientă funcționare a acestuia, putem ușor observa influența negativă a corupției asupra dezvoltării economice în Republica Moldova, exercitată prin barierele impuse în dezvoltarea business-ului, inclusiv IMM-urilor. Această deducție este confirmată de studii efectuate în Republica Moldova, care evaluează impactul corupției asupra afacerilor ca fiind negativ, limitând dezvoltarea și eficiența acestora. Corupția este o barieră importantă ce pune o presiune administrativă și financiară asupra întreprinderilor, creează un mediu de afaceri nefavorabil prin subminarea eficienței operaționale și majorarea costurilor și riscurilor asociate administrării unei afaceri private.
Soluția propusă	AIM propune un sistem național de raportare a corupției - „Sistemul civic de raportare a corupției” menit să însoțească fiecare interacțiune cu birocrăția și la orice nivel al acesteia. Acest sistem de raportare a corupției trebuie să fie anonim, electronic și extrem de transparent atât în implementare, cât și în rezultate. Odată ce un astfel de sistem va fi implementat, acesta va oferi un instrument eficient pentru identificarea problemelor critice, evidențierea succeselor și observarea lipsei de răspundere de care se bucură în prezent corupții. Acest sistem ar trebui să fie gestionat de către o instituție publică independentă care va fi responsabilă pentru colectarea și raportarea datelor, după cum am

descriș mai jos. Misiunea acestei instituții printre altele ar trebui să fie și publicarea în mod transparent a datelor pe care le colectează fără editare sau redactare, cu excepția cazurilor de protejare a datelor cu caracter personal. Instituția publică nu ar trebui să se expună asupra calității sau credibilității rapoartelor.

Sistemul ar trebui să fie proiectat în jurul următoarelor părți componente:

- **Mesaje electronice automatizate** - În urma oricărei interacțiuni cu reprezentanții statului a unei companii sau a unui individ, ar trebui să fie remis către cetățean în mod automat un mesaj de contact în formă de SMS sau e-mail. Acest mesaj va propune operatorului economic să completeze un sondaj (scurt) în care acesta se va expune în raport cu prestarea serviciilor publice de către funcționari, dacă s-a cerut mită direct sau implicit și le va permite să evalueze interacțiunea pe un eșichier între 1-5 puncte. Antreprenorul poate oferi, de asemenea, un feedback narativ scurt pentru a-și explica scorul acordat. Întregul proces ar trebui să dureze 5 minute sau mai puțin.
- **Raportare personală** - În unele cazuri când interacțiunea business – inspector, nu duce la un rezultat documentat oficial, de exemplu, în cadrul unui control în care inspectorul refuză să semneze raportul de control sau să îl înregistreze oficial, antreprenorului ar trebui să i se permită să se conecteze la sistemul instituției publice care efectuează controlul/inspecția și să completeze un raport despre acest fapt.
- **Anonimatul** – orice colectări sau remiteri de informații trebuie să fie anonime prin definiție și să precizeze clar acest lucru atunci când o persoană este rugată să completeze un sondaj/chestionar. Antreprenorii trebuie să aibă opțiunea de a fi „deanonimizați” la propria discreție și dacă doresc ca organele publice să implementeze sistemul.
- **Colectare centralizată** – instituția publică care operează această platformă trebuie să colecteze feedback-ul antreprenorilor, să proceseze datele și să creeze analize pe baza acestor date. Apoi, această instituție va fi aptă să vină cu o reacție și va putea semnaliza problemele ministerelor relevante de profil de câte ori consideră potrivit și necesar.
- **Buletine trimestriale publice** – Instituția publică responsabilă de operarea acestei platforme va emite buletinele trimestriale publice cu referință la fiecare instituție publice care facem parte din acest program de raportare civică. Aceste fișe de raportare vor exista pentru instituțiile publice în ansamblu (de exemplu, serviciul fiscale de stat), dar vor fi, de asemenea, și la nivel regional și local aferente diferitor autorități. Mecanismul va arăta evaluarea generală a interacțiunilor (1-5 puncte), va evidenția cazurile raportate de corupție într-o manieră anonimă (atât pentru persoana care raportează, cât și pentru oficiali) și va publica un feedback scris din numele persoanelor care se confruntă cu probleme sistemice și va evidenția problema.

PILONUL 2. CAPITALUL UMAN ÎN AFACERI

Lucrătorii calificați reprezintă un factor-cheie într-o economie bazată pe cunoștințe, tendințe, competențe și experiență moderne. Cu toate acestea, pentru IMM-uri este mai dificil să recruteze și să păstreze lucrătorii calificați decât pentru întreprinderile mai mari, deoarece acestea nu pot oferi condiții de muncă și de remunerare mai atractive. Transformarea digitală rapidă, globalizarea în creștere și deficitul de competențe în întreaga lume exercită o presiune suplimentară asupra piețelor forței de muncă, punând IMM-urile într-o situație și mai dezavantajoasă. În acest context, cele mai multe țări au adoptat politici naționale care ajută IMM-urile să îmbunătățească competențele angajaților lor prin programe de formare și educație, difuzare a tehnologiei, măsuri de reglementare care promovează dezvoltarea competențelor, sprijin individual pentru femeile antreprenor și proprietarii de afaceri.

2.1. ACTIVITĂȚI INDEPENDENTE

Activitatea independentă a persoanelor fizice care doresc să desfășoare activități de antreprenoriat în Republica Moldova nu este reglementată pe deplin. Pictorii, instalatorii, reparatorii, consultanții de marketing și multe alte categorii de angajare independentă modernă nu sunt acoperite de legislația actuală, în măsura în care aceste persoane fizice să se bucure de facilitățile acordate de către stat întreprinderilor micro, mici și mijlocii în conformitate cu Legea nr.179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii, să beneficieze de sancțiuni pecuniare reduse, să desfășoare operațiuni de import în conformitate cu legislația vamală.

Descrierea problemei	Mecanismul de reglementare a activității de antreprenoriat în baza patentei de întreprinzător necesită optimizare, modernizare și îmbunătățire. Fiindu-i, inițial, atribuit rolul social prin susținerea apariției și dezvoltării micro-întreprinderilor în conjunctura complicată de la sfârșitul anilor '90, regimul antreprenorial și fiscal al patentei și-a pierdut din noblețea sa. Cu trecerea timpului, au fost exploatate prioritar deficiențele semnificative ale Legii nr.93/1998, care și astăzi generează riscuri micro- și macroeconomice, inclusiv alimentează economia informală, favorizează evaziunea fiscală, afectează concurența loială, descurajează antreprenoriatul legal/transparent, fentează echitatea fiscală, nu protejează consumatorul. În acest sens, lipsa instrumentelor legale de verificare a cerinței privind limita volumului vânzărilor și lipsa unui document care ar oferi consumatorului șansa de a-și proteja drepturile, conjugate cu lipsirea organelor de control de posibilitatea de a verifica activitatea titularilor de patentă, reprezintă doar unele aspecte ale problemei în cauză. Aceste motive au stat la baza stabilirii obiectivului de modificare a regimului antreprenorial și fiscal, stabilit în Strategia de dezvoltare a comerțului interior în Republica Moldova pentru anii 2014-2020, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.948/2013. Obiectivul urma să fie atins prin implementarea acțiunii nr.1.1.9 din Planul de acțiuni pentru anii 2017-2018, care prevedea elaborarea modificărilor la Legea nr.93/1998. Concluzii similare au fost subliniate atât de Institutul Național de Cercetări Economice în studiul privind patenta de întreprinzător, elaborat în 2016, cât și de Ministerul Economiei și Infrastructurii, în raportul de monitorizare din iulie 2018 privind implementarea Legii nr.93/1998. Activitatea independentă, în formula actuală, nu a devenit o alternativă fezabilă la patenta în comerțul cu amănuntul. Analiza comparativă a cadrului legal privind patenta și activitatea independentă, efectuată la mai puțin de 3 ani de la punerea în vigoare a activității independente, a dezvoltat dezinteresul și rezistența majorității titularilor de patente de a migra către aceasta. Principala cauză a reticenței de a migra a fost
-----------------------------	--

	<p>obligația de a utiliza echipamentul (mașina) de casă și control cu memorie fiscală (MCCMF) în activitatea independentă.</p> <p>În prezent, o mare parte a economiei se află în zona „gri”, cu oameni care lucrează doar pentru numerar. Aceasta este o problemă din 3 motive cheie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Statul pierde venituri fiscale 2. Companiile trebuie să angajeze anumite categorii de antreprenori în numerar - adică trebuie să aibă venituri din contabilitate pentru a le plăti 3. Persoanele care desfășoară activități independente există într-o lume cu numerar, ceea ce înseamnă că sunt în mare parte nebankare sau insuficient bancare. Acest lucru nu permite unei persoane să-și construiască un viitor viabil.
<p>Impactul problemei</p>	<p>Până la acest moment au fost realizate mai multe analize, fiind expuse costurile și riscurile pe care le are statutul, dar și persoanele fizice care doresc să exercite activitatea independentă de antreprenor. Cu toate acestea, dorim să subliniem câteva teze pertinente problemei expuse mai sus. (i) imposibilitatea monitorizării veniturilor, (ii) drepturile și interesele consumatorului produselor/serviciilor/lucrărilor achiziționate de la titularul de patentă sunt apriori lipsite de protecție, (iii) suportarea costurilor administrative inutile la solicitare, eliberare, prelungire, suspendare, reluare, reperfectare a patentei, în cazul depunerii cererii pe suport de hârtie, (iv) eforturi și cheltuieli administrative inutile aferente obținerii patentei pentru activități, inițierea cărora se notifică la autorităților publice locale (APL), (v) auto-impozitare, în cazul migrării de la patentă la AI: antreprenorul se autoimpozitează prin obligația de a reține și achita impozitul pe venit (7%) reținut la sursa de plată din venitul obținut la vânzarea (transferul) către sine a activelor, (vi) antreprenorii independenți nu beneficiază de suportul statului pentru a-și crește afacerile.</p>
<p>Soluția propusă</p>	<p>AIM propune revizuirea legislației actuale în domeniul activităților independente și/sau liberale prin adoptarea unei legi comprehensive, noi, care să reglementeze activitățile cu ținerea contabilității și prezentarea situațiilor financiare simplificat. Totodată, fiind necesară ajustarea particularităților asigurării sociale și medicale în cadrul activității independente. Totodată, propunem ca Guvernul să colaboreze cu băncile pentru a implementa o soluție de plată digitală pentru lucrătorii independenți. În această soluție, lucrătorii vor beneficia de un regim fiscal simplificat, în timp ce companiile sau persoanele fizice care îi angajează vor efectua plăți prin aplicațiile bancare. Taxele vor fi eliminate și reținute automat de către bancă, fără ca antreprenorul sau contractantul să fie nevoiți să gestioneze calculele. Persoanele care desfășoară activități independente nu vor trebui să se înscrie pentru o patentă de întreprinzător sau să gestioneze vreo raportare specifică și vor avea nevoie pur și simplu de un cont bancar pentru a primi plăți și a participa la forme tradiționale de antreprenoriat.</p>

2.2. REFORMA “PAȘAPORTULUI MEDICAL” ALBASTRU

Orice angajat care a lucrat în HoReCa, în fabricarea produselor sanitare, saloane de coafură, sau una dintre multe alte profesii reglementate de Agenția Națională de Securitate a Alimentelor cunoaște nedreptatea de a obține un Pașaport Medical Albastru. Acest document sanitar indispensabil, necesită controale fitosanitare complexe care trebuie obținute în fiecare an. Reglementările care se conțin în acte deseori sunt excesive și nu se aplică subiecților necesari, motiv din care urmează a fi revizuit, fiindcă conține prevederi care uneori nu fac nimic pentru a proteja sănătatea publică. Mai mult, porțiunile de clasă ale Pașaportului Medical Albastru sunt depășite și se bazează pe norme și standarde din Uniunea Sovietică - ignorând complet apariția „cumpărării produselor de curățare la un magazin” și, în schimb, concentrându-se pe modul de „a le amesteca pe ale tale”. În plus angajatorii trebuie să suporte costurile pentru acest proces, să ofere zile libere angajaților și, adesea, să petreacă un timp enorm ocupându-se de documentarea și controlul durabil al acestor documente. AIM consideră că Moldova trebuie să adopte standarde internaționale precum Servicii Sigure - "SafeServ" și mai mult partea educațională a acestor certificări online. În ceea ce privește procedurile medicale intruzive, acestea trebuie să se limiteze la coșul de gunoi al istoriei.

Descrierea problemei	<p>Când comparăm Republica Moldova cu alte state din regiune și țările dezvoltate din Europa de Vest, observăm că nivelul birocrăției și cheltuielile administrative percepute de la întreprinderile și salariați este un indicator semnificativ care are o pondere negativă în Republica Moldova. Timpul = reprezintă bani în economie, și orice economie structural organizată pentru a pierde timpul este una necompetitivă. O zonă adesea trecută cu vederea în ceea ce privește timpul pierdut și birocrăția inutilă este subiectul „Pașaportului medical albastru” pe care Moldova l-a moștenit de la Uniunea Sovietică. Succint, acesta reprezintă un sistem de certificare mandatat și administrat de autoritățile publice pentru orice lucrător care are nevoie de instruire în domeniile care au tangență cu sănătatea. Această instruire și certificare nu sunt specializate în funcție de sectoarele economiei sau locurile de muncă și sunt extrem de costisitoare în sensul consumului de timp, precum și destul de invazive. De obicei, lucrătorii trebuie să treacă prin astfel de procese în fiecare an.</p> <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="537 1241 1500 1339">1. Controalele de sănătate - Muncitorii trebuie să meargă la medicul de familie pentru un control fizic și să facă o radiografie toracică pentru a dovedi că nu au tuberculoză.<li data-bbox="537 1381 1500 1625">2. Instruirea și testarea - Muncitorii trebuie să participe la o instruire de 8 ore care include: o lectură de mai multe ore de către o persoană care vă citește în ce mod veți fi amendat de stat dacă faceți lucrurile greșite; mai multe ore de instrucțiuni de curățenie, inclusiv citirea textuală a tabelelor de diluare cu clor; mai multe ore de instruire în alte subiecte legate de curățenie. Muncitorul trebuie să se întoarcă în altă zi pentru un test care durează circa o oră.<li data-bbox="537 1667 1500 1766">3. Verificarea guvernamentală invazivă a sănătății - Muncitorii trebuie să se prezinte la un birou special unde se colectează o probă rectală și se efectuează un test STD.<li data-bbox="537 1808 1500 1906">4. Documentație și lucrul cu actele - pentru a confirma pașii de mai sus (dar și alții) lucrătorii trebuie să-și reînnoiască acest pașaport cu ștampile și semnături. Rezultatul final este similar emiterii unui pașaport real și care
-----------------------------	--

	<p>documentează aventurile consumatoare de timp și de o natură invazivă prin care ați trecut. Ca în toate cazurile, această documentare necesită timp.</p> <p>Acest pașaport albastru este o cerință obligatorie pentru lucrătorii din următoarele sectoare:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Hoteluri / Restaurante ● Frizerii și saloane ● Muncitori din cadrul fabricilor care produc orice pentru consumul uman ● Servicii de curățenie și curățare ● Altele neenumărate aici <p>Fiecare salariat trebuie să își reînnoiască acest pașaport anual, proces pentru care angajatorul trebuie să plătească. Aceasta înseamnă un minim de 2 zile de muncă pierdute pe angajat pe an. Având în vedere numărul de angajați afectați, aceasta este o pierdere majoră pentru economie.</p> <p>Din perspectivă critică, problema nu constă în faptul că guvernul cheltuie o cantitate uriașă de timp și resurse, făcând locurile de muncă și interacțiunile cu clienții mai sigure. Aceste instruiri nu sunt adaptate sectoarelor reale ale economiei. Muncitorii din restaurante nu învață igiena bucătăriei, iar îngrijitorii învață cum să dilueze clorul, dar nu mai fac asta, deoarece soluțiile de curățare sunt vândute pe rafturile magazinelor în epoca modern deja gata pentru utilizare. În cele din urmă, este posibil ca unii oameni să doarmă mai fericiți știind că frizerul lor a fost testat pentru STD anul acesta, dar nu știu dacă au sau nu STD, deoarece acest lucru nu este publicat nicăieri.</p> <p>Pur și simplu, acesta fapt reprezintă un sistem care dăunează economiei din perspectiva timpului pierdut, dăunează Guvernului pentru a menține un sistem depășit de timp și nu face nimic pentru a ajuta la siguranța consumatorilor sau protecția lucrătorilor.</p>
<p>Impactul problemei</p>	<p>Problema descrisă are un impact semnificativ negativ de resurse financiare și de timp pentru întreprinderile mici și mijlocii care sunt obligate să aplice prevederi care nu corespund cerințelor actuale sociale și economice. Acest fapt creează o constrângere și obstacol în desfășurarea afacerilor în Republica Moldova.</p>
<p>Soluția propusă</p>	<p>Pentru a reforma sistemul „Pașaportului Medical Albastru”, este important să se îndeplinească două criterii:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fără pierderi inutile de timp sau întocmirea documentelor de dragul întocmirii; 2. Reglementarea și instruirea lucrătorilor ar trebui să fie concentrată asupra siguranței lucrătorilor și a clienților. <p>În scopul atingerii acestor două obiective, AIM propune o regândire totală a conceptului de „Pașaport Medical Albastru” și eliminarea în totalitate a pașapoartelor fizice. Ideile acestei reforme sunt expuse mai jos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Certificare online pentru lucrători (în funcție de loc de muncă) - Moldova ar trebui să se alinieze la normele internaționale și să adopte un sistem internațional precum ServSafe. Prin acest sistem, lucrătorii ar putea să

	<p>certifice online că au trecut instruirea necesară precum și un test în funcție de competența lor specifică legată de serviciu. Acest lucru ar trebui să fie aplicabil doar lucrătorilor care se ocupă de siguranța clienților, cum ar fi bucătarii și barmanii și managerii de unități.</p> <p>2. Certificări pentru lucrătorii industriali - Pentru alte tipuri de instruiți care nu sunt parte a sistemului ServSafe sau de un program echivalent, ministerul corespunzător ar trebui să dezvolte instruiți specifice sectorului economiei în care activează cei de la care se solicită implementarea și documentarea în companiile respective. Instruirea ar trebui să fie specific adaptată la domeniile care fac obiectul inspecției și controlului.</p> <p>3. Licențierea companiilor private de formare - Ar trebui luată în calcul autorizarea companiilor private care ar putea desfășura aceste cursuri de instruire, precum și care ar putea petrece ateliere online și certifica companiile pentru menținerea standardelor cerute. Guvernul nu are nevoie să creeze și să gestioneze sisteme întregi, dar poate conduce o piață competitivă pentru formarea și certificarea siguranței prin acordarea de licențe și stimulente.</p> <p>Cele prezentate aici reprezintă o schiță generală a unei reforme mai ample, și care include criteriile de bază pentru o economie mai sigură și mai productivă. Autoritățile publice ar trebui să se concentreze pe siguranța clienților și a angajaților, fără a aplica acțiuni inutile. Prima ar fi efectuarea online a instruirilor și înlăturarea totală a umilințelor autorizate de autorităților publice, cum ar fi probele rectale pentru persoanele care doresc să devină frizeri.</p>
--	---

PILONUL 3. ACCES LA FINANȚARE

Accesul la finanțare, care este necesar în fiecare etapă a ciclului de viață al IMM-urilor, este esențial pentru crearea și dezvoltarea acestora. IMM-urile, membrii AIM se confruntă cu dificultăți în găsirea și atragerea surselor adecvate de finanțare. Bariere precum costurile ridicate de tranzacție și nivelul scăzut de educație financiară a proprietarilor de IMM-uri explică de ce întreprinderile mici și antreprenorii se confruntă adesea cu mari dificultăți în accesarea finanțării.

Diferite țări au luat diverse măsuri pentru a extinde sursele de finanțare a IMM-urilor, cum ar fi relaxarea condițiilor de creditare a IMM-urilor sau lansarea unor piețe de capital de risc vibrante și concentrate. În timp ce finanțarea bancară rămâne principala sursă de finanțare pentru IMM-uri, în ultimii ani au proliferat și instrumentele alternative de finanțare. Printre măsurile de politică pentru a sprijini accesul IMM-urilor la finanțare în diverse țări se numără extinderea continuă a garanțiilor de credit, noi abordări de sprijinire a capitalului de risc, combinarea sprijinului financiar cu formare și asistență, precum și inițiative de exploatare a oportunităților și a platformelor de tehnologie financiară.

3.1. PROGRAMUL DE STIMULARE PE TERMEN LUNG

Un plan de stimulare pe termen lung (LTIP) este o politică a companiei care recompensează angajații pentru atingerea unor obiective specifice care conduc la creșterea valorii pentru acționari.

Într-un LTIP tipic, angajatul, de obicei un director, trebuie să îndeplinească diverse condiții sau cerințe. În unele forme de LTIP, beneficiarii primesc, pe lângă premiile în acțiuni, și opțiuni speciale plafonate.

Un plan de stimulare pe termen lung (LTIP), deși se adresează angajaților, este în realitate o funcție a întreprinderii înseși care se străduiește să obțină o creștere pe termen lung. Atunci când obiectivele din planul de creștere al unei companii corespund cu cele din LTIP-ul companiei, angajații cheie știu asupra căror factori de performanță trebuie să se concentreze pentru a îmbunătăți afacerea și pentru a câștiga mai multe compensații personale.

Planul de stimulente ajută la păstrarea talentelor de top într-un mediu de lucru extrem de competitiv, în timp ce afacerea continuă să evolueze în direcții prestabilite și potențial lucrative.

Descrierea problemei	<p>Un tip de LTIP este planul de pensionare. Atunci când o întreprindere alocă un procent din salariul unui angajat care intră în acest plan, este mai probabil ca angajații să lucreze pentru companie până la pensie.</p> <p>Întreprinderea are de obicei un program care determină valoarea contribuțiilor la contul de pensie pe care un lucrător le poate lua la plecarea din companie.</p>
Impactul problemei	<p>Considerăm că un astfel de program, nouație pentru Republica Moldova ar fideliza angajații și i-ar reține în țară. Totodată, un astfel de mecanism ar facilita reducerea salariilor în plic și achitarea în alb. AIM este gata să asiste cu expertiza sa pentru dezvoltarea și ancorarea acestui concept în Republica Moldova.</p>
Soluția propusă	<p>Mecanismul propus de AIM este:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Angajaților li se permite să contribuie cu până la 10% din salariul lor lunar (oficial), înainte de impozitare, la un program de economii LTIP gestionat în bănci private.

	<p>2. Angajatorii egalează contribuțiile angajaților cu 50 % din contribuție. Contribuțiile la programul de economii nu sunt impozitate.</p> <p>3. Fondurile sunt depuse într-un cont de economii LTIP pe numele angajatului la o bancă privată. Angajatul primește lunar extrasele de cont și soldurile pentru a-și vedea economiile crescând.</p> <p>4. În cazul în care angajatul își schimbă angajatorul, contul îi aparține angajatului. Doar momentul retragerii este restricționat.</p> <p>5. Fondurile pot fi retrase doar în scopuri specifice, cum ar fi pensionarea sau, eventual, pentru educație. Retragerea anticipată în orice alt scop va duce automat la plata integrală a impozitului pe fondurile retrase.</p> <p>6. Băncile participante ar trebui să beneficieze de o dobândă de 0,5% pentru soldurile din economii. Acest lucru este destinat în primul rând ca un cost de suportare pentru bancă, ca un stimulent pentru a împrumuta fondurile cât mai repede posibil în proiecte de investiții.</p> <p>7. Băncile participante ar trebui să utilizeze fondurile pentru proiecte de investiții în afaceri LTIP în Moldova la o rată a dobânzii de cel mult 3,0 %, ceea ce ar genera un profit net de 2,5 % pentru bănci (mai puțin eventualele creanțe neperformante). Acest lucru este menit să creeze un stimulent puternic pentru participarea băncilor, creând, în același timp, o finanțare competitivă pentru investițiile cu impact ridicat în LTIP. Fondurile trebuie să rămână în Moldova.</p>
--	--

3.2. DECLARAȚIA DREPTURILOR DEBITORILOR ȘI ÎMPRUMUTAȚILOR

Descrierea problemei	<p>Una dintre principalele probleme care afectează IMM-urile din Moldova este lipsa finanțării și creditării. Un motiv major în acest sens este relația neadecvată între Bănci și IMM-uri. Băncile utilizează practici de eliminare a concurenței și ignoră adesea (puținele) reglementări care le sunt atribuite – cum ar fi cerințele pentru a prezenta ratele efective ale dobânzii. Creditorii non-bancari fac chiar și mai puțin. Din cauza acestei situații IMM-urile au o frică că ia credite / împrumuturi la rate care le ruinează. Băncile reclamă că oamenii nu se împrumută suficient și, prin urmare, ratele trebuie să fie ridicate. Este un ciclu vicios și negativ care afectează toate părțile implicate. Iar pentru a reechilibra acest sistem trebuie să existe o reglementare simplă, directă, sub forma unei Declarații a Drepturilor Debitorilor și Împrumutaților. Aceasta ar trebui să se aplice atât persoanelor juridice, cât și persoanelor fizice. La fel considerăm că aceasta ar trebui să se refere și la creditorii nebancari și instituțiile de microfinanțare. AIM lucrează la propunerea unei astfel de inițiative bazată pe cele mai bune practici internaționale.</p>
Impactul problemei	<p>Dezvoltarea unei soluții a situației respective prin reglementare ar obliga creditorii (băncile și organizațiile de microfinanțarea) să ofere informații precontractuale detaliate și uniforme despre produsele financiare oferite și să indice într-o manieră clară DAE în contractele de credit/împrumut.</p>
Soluția propusă	<p>Pentru a simplifica accesul companiilor mici la finanțare, dar și pentru a simplifica procesul de creditare, inclusiv sub aspectul protecției împotriva practicilor de împrumut abuzive, Alianța Întreprinderilor Mici din Moldova propune o Declarație a drepturilor Debitorilor și Împrumutaților. Această Declarație a</p>

Drepturilor, concepută pe baza celor mai bune practici internaționale și adaptată la realitatea financiară a Moldovei, este menită să sprijine atât debitorii, cât și creditorii, prin crearea unor standarde mai clare pentru comunicarea informațiilor despre împrumuturi și luarea unor decizii comerciale corecte.

Declarația Drepturilor Debitorilor și Împrumutaților

Titlul 1: Dreptul de a cunoaște dobânda anuală efectivă („DAE”)

- Împrumutații au dreptul să înțeleagă în mod clar rata dobânzii anuale efective (DAE), inclusiv toate costurile.
- Împrumutătorii au obligația de a oferi debitorilor un DAE estimat, inclusiv toate dobânzile, comisioanele, rata conversiilor valutare și alte costuri.

Titlul 2: Dreptul la o comparație clară a condițiilor de împrumut

- Împrumutații au dreptul la informații despre credit/împrumut prezentate într-o formă clară, care le permite să facă cu simplitate o alegere între creditori.
- Împrumutătorii au obligația să prezinte în mod clar și proeminent următoarele șapte elemente cheie, în scris, împrumutului ori de câte ori este prezentată o ofertă sau se prezintă un rezumat al ofertei de împrumut/credit, cum ar fi un document care conține condițiile, un rezumat al ofertei sau un alt document echivalent. Această prezentare completă ar trebui să fie prezentată din nou în cazul în care oferta de împrumut este modificată.
 1. Suma creditului/împrumutului și suma totală furnizată după deducerea comisioanelor sau taxelor.
 2. DAE sau DAE estimat în cazul produselor cu durată variabilă pe un termen lung.
 3. Suma și frecvența plăților, inclusiv suma totală efectivă sau estimate, a plății lunare, dacă frecvența plății este diferită de cea lunară.
 4. Termenul sau termenul estimat.
 5. Toate taxele inițiale și planificate.
 6. Cerințe față de gaj (dacă sunt).
 7. Orice taxă de finanțare potențial datorată la plata în avans.

Titlul 3: Dreptul la produse financiare adecvate

- Împrumutații au dreptul să li se ofere cele mai bune produse financiare pentru afacerea lor.
- Împrumutătorii au obligația de a acorda credite/împrumuturi, în măsura posibilităților și concepute în funcție de nevoile debitorilor.
- Împrumutătorii au obligația de a informa clienții despre programul de împrumut susținut de stat pentru care și dacă sunt eligibili.

Titlul 4: Dreptul la o decizie fără presiune - (valabilitate minimă)

- Împrumutații au dreptul să ia în considerare condițiile de creditare/împrumut fără a careva presiuni de a contracta.

- Împrumutătorii au obligația de a prezenta împrumuturi cu un termen de valabilitate minim de 3 zile lucrătoare.

Titlul 5: Dreptul la nediscriminare în domeniul împrumuturilor

- Împrumutații au dreptul să nu fie discriminați pe bază de rasă, culoare, religie, origine națională, identitate de gen, stare civilă, vârstă sau orientare sexuală sau oricare alt criteriu stabilit de lege.
- Împrumutătorii au obligația de a deservi toți împrumutații în mod egal și de a nu discrimina clienții pe baza oricăreia dintre categoriile expuse mai sus.

Titlul 6: Dreptul la practici echitabile de colectare

- Împrumutații au dreptul la practici echitabile în vederea accesării informațiilor acestora din Biroul istoriilor de credit.
- Informația acordată de către Birourile istoriilor de credit trebuie să fie una actualizată și să nu prejudicieze imaginea și activitatea împrumutatului.
- În termen de 5 zile de la primul contact, un recuperator de datorii trebuie să furnizeze o verificare scrisă a numelui creditorului, a sumei datoriei și a pașilor pe care debitorul poate să-i întreprindă pentru a contesta cererea.
- Debitoul poate depune o plângere în cazul în care un colector de datorii aplică hărțuirea.

PILONUL 4. ACCES LA PIETE

Normele clare și stabile de desfășurare a activității și de acces la piețe sunt factori determinanți pentru deciziile antreprenorilor privind creșterea și localizarea întreprinderilor lor. IMM-urile reprezintă cea mai flexibilă formă de activitate antreprenorială, fiind ideale pentru a face față provocărilor legate de introducerea pe piață a unor produse și servicii noi, inovatoare și de nișă. Cu toate acestea, lipsa resurselor și a expertizei necesare împiedică pătrunderea activă a IMM-urilor pe piețele interne și externe. În același timp, digitalizarea, specializarea și concentrarea reconfigurează în mod constant piețele, ceea ce necesită o intervenție atentă din partea autorităților statului.

4.1. REFORMA FACTURII FISCALE

Republica Moldova este unică printre vecinii săi, la fel și între statele mai dezvoltate și în curs de dezvoltare, în ceea ce privește nivelul de dificultate în efectuarea tranzacții de comerț cu amănuntul sau de mică valoarea în operațiunile B2B. Spre exemplu, în Germania, dacă o companie trimite un angajat la magazin să cumpere un bec de 7 lei, cumpără becul, ia bonul fiscal și pleacă, ei sunt eligibili pentru rambursarea TVA și toată lumea își plătește taxele și impozitele. Nu există facturi fiscale, nici e-faktură, și nu sunt necesare călătoriile inutile la contabilii cumpărătorului și vânzătorului pentru semnături și ștampile. Nu există nici o diferențiere între o persoană juridică și o persoană fizică. Sistemul Republicii Moldovei este lent, birocratic și nu previne fraudă – dimpotrivă, o menține. AIM propune un set de documente pentru reformarea acestui mecanism și simplificarea operațiunilor comerciale B2B (între companii), eliminarea birocrăției și asigurarea faptului că mai multe întreprinderi respectă pe deplin legislația fiscală. Astfel este asigurată o situație de câștig pentru toată lumea.

Descrierea problemei	<p>Factura fiscală în sine este un element al unui sistem de contabilitate în mare parte depășit de timp și înrădăcinat în controlul de Stat excesiv în ceea ce privește supravegherea proceselor de afaceri cu scopul verificării că acestea sunt în conformitate cu taxele. Acest sistem nu este unul practic într-o economie modernă și a fost conceput în mod fundamental presupunând că toate întreprinderile erau mari, controlate de stat. Întreprinderile mici, de la agricultori la comercianții cu amănuntul, suportă cheltuieli esențiale atvînd în cadrul acestui sistem birocratic în termeni de complexitate și costuri de timp. Soluția este simplificarea sistemului actual și alinierea lui la bunele practici internaționale și europene în domeniul reflectării faptelor economice.</p> <p>Exemplul 1: Achizițiile de valoare mică</p> <p>Becul dintr-un depozitul unui operator economic a ars și nu dispune de unul altul pentru substituie la îndemână. Managerul trimite un angajat la magazinul alimentar pentru a cumpăra unul nou cu 7 lei. Odată ce angajatul plătește becul și primește un bon fiscal, trebuie să-l găsească pe contabilul magazinului pentru a întocmi o factură fiscală. În multe cazuri, contabilul nu va fi disponibil sau nu va fi pe loc și angajatului i se va spune să se întoarcă în ziua în care lucrează. În unele cazuri contabilul totuși poate fi pe loc. Apoi contabilul va solicita informațiile despre compania angajatului pentru a întocmi un document pe un formular special securizat care să ateste vânzarea becului de la Compania A la</p>
-----------------------------	---

Compania B. Acest document trebuie apoi semnat și ștampilat de către contabil și de către angajat. În cazul în care angajatul a uitat să aducă o ștampilă, trebuie să se întoarcă și să o aducă cu el. Dacă angajatul nu este proprietarul sau contabilul companiei, dreptul lor legal de a semna acest document este, de asemenea, pus sub semnul întrebării. Într-o companie bine administrată, acest proces va dura 15 - 20 de minute, în alte cazuri poate dura câteva zile, resurse umane, cheltuieli de transport și timp pierdut. Totul pentru a dovedi transferul de 7 lei de la o companie la alta.

Rezultatul practic al acestui exemplu este următorul:

- (a) companiile cu excepția celor mari, sunt adesea în imposibilitate să intre în realții business to business, deoarece nu își pot permite să aibă un contabil pe program întred de lucru, în fiecare zi, pentru a întocmi facturi special pentru clienții de afaceri. Între timp, clienții de afaceri nu doresc să facă 2 călătorii la magazin (al doilea pentru a se întoarce într-o altă zi, după cum solicită vânzătorul pentru a obține factura), atunci când ar fi disponibili (și normal) să facă doar una singură. În aceste cazuri, cumpărătorii preferă să procure de la companii mari, astfel cele mai mici sunt pur și simplu excluse din cursa concurențială.
- (b) întreprinderile mici de multe ori nu se deranjează cu facturile fiscale pentru articole mici și în schimb cheltuie bani în numerar. Micile întreprinderi adesea plătesc mai mult în formă de impozite, deoarece nu pot obține rambursarea TVA pentru achizițiile lor minore. Această cheltuială în numerar pune o mică întreprindere într-o zonă de nesiguranță juridică, deoarece regulile contabile naționale consideră acest lucru ca pierdere de bani pentru care proprietarul afacerii ar putea fi sancționat conform legii.

Exemplul 2: Facturi de tranzit și returnare

Un fermier din Ungheni vine la Chișinău pentru a cumpăra o armătură specială pentru irigații. Fermierul face cumpărătura necesară, semnează și ștampilează cele 3 facturi aferente operațiunii de vânzare-cumpărare (suplimentar faptului că obține și bon fiscal). Compania vânzătoare păstrează 1 factura, iar fermierul ia 2 pentru el. Una pentru contabilul întreprinderii sale, iar cealaltă drept dovadă pentru poliția rutieră că armatura pentru irigații este a lui (adică îi aparține). La sosirea în Ungheni își dă seama că armatura procurată este de 10 cm, iar el are nevoie de 8 cm. Urmează să se întoarcă înapoi la vânzătorul din Chișinău. Când se întoarce la magazinul din Chișinău, magazinul nu va accepta racordarea țevii. Vânzătorul spune că acest lucru se datorează faptului că a făcut un tranzit ilegal de la Ungheni la Chișinău și necesită o nouă factură de tranzit emisă de contabilul Fermierului. Fermierul trebuie să se întoarcă la Ungheni și să facă acest lucru pentru a se întoarce la Chișinău și a schimba armatura.

Rezultatul practic al acestui exemplu este următorul:

- (a) Returnările, rambursările și schimburile consumă foarte mult timp și implică multe părți. Se pierde mult timp în mod constant, se cheltuie mult combustibil și

	<p>bani pentru plata acestuia, nemaivorbind de costuri de timp și resurse umane care ar putea fi direcționate spre dezvoltarea afaceri și nu pentru eforturi mai puțin utile.</p> <p>Exemplul 3: Transportarea facturilor fiscale și semnăturile / ștampilele fizice</p> <p>Un fermier din Soroca încarcă lăzi de cartofi într-un camion care se îndreaptă spre Chișinău. Această expediție este însoțită de 3 facturi (pentru cumpărător, pentru vânzător și de tranzit). La sosire, cumpărătorul aruncă o privire peste factura și își dă seama că factura spune „cartofi roșii” nu „cartofi noi” care au fost livrați (sau orice alt tip). În cazul în care cumpărătorul acceptă cartofii oricum, formal acest lucru încalcă legea, ceea ce în consecință poate avea efecte negative în timpul controlului. Șoferul promite că va aduce factura nouă rectificată mai târziu. Șoferul trebuie să se întoarcă din nou la Soroca și să discute cu contabilul întreprinderii sale (care de regulă lucrează cu jumătate de normă și lucrează de exemplu doar luni pentru acest fermier) să emită o factură fiscală nouă. Acestea trebuie transportate înapoi la Chișinău, dar mai întâi semnate și ștampilate (deși ștampila nu mai este obligatorie din 2016, iar organele publice – spre exemplu cele fiscale și vamale solicită ștampilarea).</p> <p>Rezultatul practic al acestui exemplu este următorul:</p> <ul style="list-style-type: none"> (a) Fermierii au probleme serioase în respectarea tuturor formalităților în documentele necesare pentru realizarea vânzărilor directe. Adesea ei preferă / aleg să-și piardă marjele de profit prin vânzarea către companii mari în loc să treacă prin problemele enunțate către alți subiecți. (b) Remedierea greșelilor de completare este dificilă și implică multe părți. În Republica Moldova acest proces necesită multe călătorii și timp a conducătorilor companiilor care pot să dezvolte afacerea și nu să piardă timpul cu rectificarea înscrisurilor, iar acest fapt țara într-o poziție de dezavantaj competitiv. (c) Fraudele și falsificările deseori sunt utilizate ca și un mecanism de evitare a acestor probleme.
<p>Impactul problemei</p>	<p>Spre exemplu, cadrul normativ al României permite transmiterea facturilor (invoice-urilor) în forma unor documente scanate sau prin e-mail. Acest lucru diferă în mare măsură de sistemul e-factura, deoarece guvernul stabilește standarde admisibile - dar nu implementează un sistem cu totul nou de comunicare care se bazează pe identificarea companiei urmarea evidenței faptelor economice prin dubla înregistrare (în contabilitățile ambelor companii).</p> <p>Țările din afara spațiului post-sovietic au eliminat în mare parte ștampilele de afaceri în prima parte a secolului trecut.</p> <p>Atunci când facturile nu sunt necesare pentru a fi livrate cu mărfurile acestea pot fi trimise prin poștă. Acest lucru economisește resurse și timp, ceea ce este de o importanță majoră pentru afaceri.</p>

	<p>Nu am identificat niciun exemplu în practicile altor state în care autoritățile să solicite confirmarea prin semnătură în vederea confirmării unei operațiuni comerciale. Aplicarea semnăturilor și procedura de primire a bunurilor sunt, în general, prevăzute de contractul încheiat între companii și pot varia în funcție de nevoile acestora.</p>
<p>Soluția propusă</p>	<p>Propunem următoarele reformă pentru a aborda și elimina problemele expuse mai sus.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reformarea instituției facturii fiscale - În prezent, toate facturile sunt aplicabile cît sectorului privat atît și operațiunilor comerciale cu sectorul public (achizițiile publice), ceea ce înseamnă că atît vânzătorul cît și cumpărătorul înregistrează detaliile vânzării, inclusiv specificul fiecărei companii. În acest fel, vânzătorul trebuie să știe și să raporteze cine a cumpărat bunurile/serviciile. În prezent pe continentul European documente similare se utilizează exclusiv pentru operațiunile în domeniul achizițiilor publice în scopuri de transparență și corectitudine. În pofida acestui fapt facturile fiscale (sau documente analogice) nicidecum nu sunt utilizate în activitatea antreprenorială între operatorii economici de drept privat, ca fiind lipsite de sens, ținînd cont de dublarea informațiilor completate în factura fiscală cu informația care deja se conține în documentele de suport a operațiunii comerciale (ex. bonurile fiscale, contractele între operatori economici, actele de primire-predare, actele vamale etc.) 2. Reformarea instituției bonului fiscal – bonurile fiscale emise de către aparatul de casă și control sunt documente fiscale primare și obligatorii din punct de vedere juridic, și puterea lor juridică ar trebui să fie extinsă pentru a acoperi operațiunile comercial inclusiv între companii (business to business) similar după cum este aplicabil și în alte state Europene. Acest lucru ar elimina factura fiscală pentru toate operațiunile antreprenoriale efectuate între operatorii economici de drept privat, de asemenea, ar schimba fundamental sistemul actual prin care o companie care efectuează o vânzare are procese distincte pentru persoane fizice și persoane juridice. O distincție care duce la pierderea de timp și resurse. 3. Simplificarea facturilor în operațiunile comerciale – La moment legislația fiscală a Republicii Moldova prevede că pentru operațiunile comerciale transfrontaliere (internaționale) este nevoie doar de o factură (invoice) stabilit între părțile contractante. Un mecanism similar este general aplicabil și în statele Uniunii Europene, dar acest mecanism nu se limitează doar la operațiunile internaționale, dar se răsfrînge în general asupra tuturor operațiunilor comerciale, ceea ce facilitează la maximum activitatea antreprenorială și nu o îngreunează cu dublări de informații și elemente birocratice excesive după cum este în prezent factura fiscală. Un exemplu relevant servește experiența României, care stabilește că orice document (tipărit pe orice hârtie) sau document electronic (e-mail, pdf etc.) care transmite informațiile de identificare ale companiei, precum și o listă de bunuri reprezintă o factură (invoice), și este suficient pentru

	<p>autoritățile publice cu condiția că respectă anumite elemente de formă. Această simplificare s-a realizat în România.</p> <p>4. Eliminarea Facturilor de tranzit. Transportul de livrări are ca scop dovedirea către poliția rutieră a dreptului unei persoane de a livra mărfurile. Acest concept este un specific al trecutului sovietic al Moldovei și nu are un echivalent în țările Europene.</p> <p>5. Stabilirea expresă a prevederii prin care aplicarea ștampilei nu este obligatorie - Deși ștampila constituie un element opțional al antreprenorului, și în pofida faptului că din 2016 ștampila poate să nu fie utilizată, majoritatea autorităților publice, uzînd de poziția sa dominantă în calitate de organ de supraveghere, regulator, de control etc. insistă cu regularitate și nejustificat să solicite ștampilarea documentelor prezentate de către operatorii economici. Această practică tacită reprezintă un element birocratic care deși nu este prevăzut de lege continuă a fi utilizat în raport cu mediul de afaceri complicîndu-i activitatea. Proiectul propune stabilirea expresă în Codul fiscal și Codul vamal a prevederii prin care se indică, similar cu practica altor țări, că ștampilarea actelor nu reprezintă un element obligatoriu. Acest lucru va clarifica lucrurile și va oferi companiilor care nu doresc să folosească în mod constant ștampila o bază legală și mai clară în acest sens. Aplicarea ștampilei trebuie să fie o decizie a companiei bazată pe specificul activității sale și nu o chestiune de interes guvernamental, cu excepția cazurilor expres prevăzute de lege.</p> <p>6. Reformarea sistemului e-Factura. Prin implementarea inițiativelor expuse mai sus, sistemul actual va fi revăzut pentru reflectarea unei noi realități, una în care nu mai sunt necesare înregistrării datelor de vânzare în documentele de dublă reflectare și în cazul în care emiterea unei e-Facturi printr-un sistem specializat va fi înlocuită cu acele facturi electronice prin remise prin e-mail sau prin alte mijloace utile. În loc să îndeplinească aceste funcții, sistemul e-factura ar putea fi actualizat într-un sistem național de emisie a unor e-bon fiscal direct către consumatori și întreprinderi. Acest lucru ar facilita comerțul online, reutilizând în timp o parte din infrastructura și resursele existente pentru acest sistem depășit.</p> <p>Considerăm că, dacă aceste reforme vor fi luate în considerare, atunci afacerile mici vor economisi de la 10 la 100 de ore pe lună, care pot fi mai bine utilizate în construcția unor noi produse sau servicii, avînd grijă de clienți sau în alt mod de a ajuta la dezvoltarea unei afaceri mai puternice pentru ei înșiși și comunitatea lor.</p>
--	---

4.2. REFORMA COMERȚULUI ELECTRONIC

Într-o lume de comandă cu un singur clic și livrare în aceeași zi, economia Moldovei este o relicvă a secolului XX. Acest lucru nu se datorează faptului că companiile moldovenești nu sunt inovatoare sau nu doresc să opereze într-o manieră modernă, ci pentru că sunt restrânse de reglementări.

<p>Descrierea problemei</p>	<p>Incapacitatea de a se specializa - Cerința de a livra un bon-fiscal tipărit și de a procesa plățile cu cardul sau de a accepta numerar la livrare înseamnă că fiecare livrare trebuie să implice un angajat al companiei. În Statele Unite, Uber face 51% din afaceri livrând lucruri, nu oameni. În Moldova i-Taxi, Yandex, Nova Poshta și Moldovan Post sunt toate capabile să efectueze livrări pe distanțe lungi și pe ultimul kilometru către clienți, dar nu pot face acest lucru din cauza cerințelor de gestionare a numerarului și de acordare a chitanțelor. Aceasta înseamnă că fiecare companie mică trebuie să fie pe deplin integrată pe verticală cu lanțul lor logistic. Deoarece companiile nu se pot specializa (de exemplu, o companie produce mărfurile, alta face livrarea și executarea), aceasta afectează *masiv* capacitatea unei companii mici de a produce și vinde bunuri online. Acest lucru are ca rezultat vitrine fizice pentru companii care ar trebui să opereze în totalitate online.</p> <p>Fără opțiuni FinTech funcționale pentru companiile moldovenești - Moldova are practic zero opțiuni pentru acceptarea plăților online. Paypal este disponibil pentru persoane fizice, dar nu pentru companii. Procesarea online a cardurilor este extrem de rară și nici măcar companiile mari nu au integrat-o din cauza problemei din sistem. Cerința privind încasările fizice (bon fiscal pentru p/f și factual fiscal pentru p/j) face imposibilă acceptarea plăților online și integrarea acestora în sistemul fiscal al unei companii. În unele cazuri, cum ar fi taxiul Yandex, clienții pot plăti online, dar plata este procesată în Amsterdam, deoarece nu există o astfel de opțiune în Moldova.</p> <p>Offshoring de plăți online pentru servicii - La fel ca și cazul Yandex, companiile moldovenești care furnizează servicii sunt forțate să se offshore-zeze. O companie IT care prestează servicii de proiectare în Moldova și operează pe piața globală are nevoie de capacitatea de a accepta structuri moderne de plată. Deoarece Moldova nu are opțiuni pentru ei, aceștia se desfășoară într-o jurisdicție care le permite să accepte plăți. Acest lucru are ca rezultat mai multe subprobleme:</p> <p>Offshoring Profit, Onshoring Salaries - O companie IT înființată în Moldova, cu personal 100% moldovenesc, este forțată să efectueze offshore în Marea Britanie pentru procesarea plăților. Aceasta înseamnă că toate veniturile merg către Regatul Unit. Compania trimite apoi bani către filiala sa din Moldova SRL pentru a acoperi salariile și cheltuielile. Datorită legii IT Parks, aceasta este impozitată cu 7%. Legea prevedea impozitarea companiilor cu 7% din venituri, DAR marea majoritate a veniturilor sunt offshore. Rezultatul este că profiturile sunt realizate în afara Moldovei și nu sunt impozitate aici.</p> <p>Blocarea întreprinderilor mici de pe piață - Offshoring este costisitoare și complicată. Companiile mici, startup-urile și proprietarii unici nu pot suporta acest cost. Aceasta este o barieră majoră în calea întreprinderilor mici care doresc să concureze la nivel global.</p>
<p>Impactul problemei</p>	<p>Creșterea afacerilor informale - Deoarece companiile mici nu au acces la această soluție costisitoare pentru procesarea plăților, ele funcționează informal. Persoanele fizice pot accepta plăți online cu paypal sau un cont bancar personal într-o altă jurisdicție. Acești bani nu sunt impozitați în Moldova, iar companiile</p>

	<p>moldovenești nu pot angaja acești oameni pentru servicii, deoarece cheltuielile nu pot fi documentate. Nu numai că oamenii sunt forțați să nu respecte, dar companiile mici promițătoare nu pot să se dezvolte și să se extindă deoarece lucrează informal.</p>
<p>Soluția propusă</p>	<p>Pentru ca Moldova să construiască un sector de comerț electronic înfloritor, sunt necesare reforme multiple.</p> <p>Adoptarea propunerii de reformă a facturării fiscale a AIM - Pentru ca tranzacțiile B2B să fie efectuate online, este esențial să se elimine formatul actual al Factura Fiscal (cu ștampile și semnături) și să-l înlocuiască cu următoarele reforme. Ambele sunt prezentate în propunerile legislative existente ale AIM.</p> <p>Acceptarea Bon Fiscals ca document principal pentru cheltuielile companiei efectuate cu numerar sau card.</p> <p>Implementarea unui sistem flexibil de factură și e-factură (pdf prin e-mail, document scanat, etc) pentru plățile B2B efectuate prin transfer bancar sau unde este necesară confirmarea livrării.</p> <p>Dezvoltarea E-BonFiscal - Companiile trebuie să poată emite bon-fiscale digital clienților. Acest sistem trebuie să aibă următoarele componente:</p> <p>Integrare simplă / Model API - Acest sistem ar trebui să fie simplu de integrat pentru companiile mari sau mici în platformele lor de vânzări online. Aceasta înseamnă un sistem API și *nu* un sistem guvernamental autonom (de exemplu, e-factura).</p> <p>Global Focus - Companiile moldovenești trebuie să poată vinde produse la nivel global și să emită o chitanță electronică recunoscută. Aceasta înseamnă că nu ar trebui să existe restricții privind emiterea de e-bonfiscal care să-l limiteze la Moldova (de exemplu, cumpărătorul are nevoie de un număr de telefon moldovenesc etc.). Nu există niciun motiv pentru a verifica identitatea achizițiilor, dar având în vedere tendința Moldovei de a complica prea mult problemele simple, acest lucru trebuie spus.</p> <p>Fără hardware - Acest sistem ar trebui să fie doar pentru comerțul electronic. Ca atare, nu este nevoie de hardware și ar trebui să existe o integrare zero cu imprimantele fiscale fizice existente. Nu este necesar și o astfel de mișcare ar fi costisitoare, consumatoare de timp și dăunătoare companiilor.</p> <p>Fără hardware - Acest sistem ar trebui să fie doar pentru comerțul electronic. Ca atare, nu este nevoie de hardware și ar trebui să existe o integrare zero cu imprimantele fiscale fizice existente. Nu este necesar și o astfel de mișcare ar fi costisitoare, consumatoare de timp și dăunătoare companiilor.</p> <p>Adoptarea reglementărilor Fintec și stimularea procesatorilor de plăți pentru a intra în Moldova - În prezent, plățile online în Moldova nu există într-o formă practică. Băncile oferă unele produse dar nici companiile mari nu se deranjează să le integreze. Soluția este dereglementarea axată pe aducerea unei cantități</p>

	<p>mari de companii fintech pe piața moldovenească. Companii precum STRIPE sau paypal care oferă servicii de procesare a plăților nu ar trebui să aibă nicio barieră în a opera aici. Este esențial ca procesatorilor de plăți terți să li se ofere opțiunea de a lucra în Moldova. Nu este practic să credem că băncile, marile companii birocratice și rareori inovatoare pot implementa acest lucru din punct de vedere tehnic. Permiteerea procesatorilor de plăți terți deschide, de asemenea, noi oportunități pentru startup-urile din Moldova de a se muta în spațiu și de a rezolva în mod inovator problemele clienților lor. Este esențial ca plățile să fie permise să fie procesate în mai multe valute sau pentru conversia valutară automată, astfel încât cumpărătorii internaționali să poată accesa mărfurile moldovenești.</p>
--	---

4.3. REFORMA STRUCTURALĂ A SOCIETĂȚILOR CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ

<p>Descrierea problemei</p>	<p>În prezent, Republica Moldova nu este pur și simplu „neatractivă”, ci imposibilă pentru companiile străine să își dea sediul SRL-urilor și să desfășoare afaceri globale. O mare parte din motivul acestui lucru constă în facturarea fiscală (nerespectarea UE E-Invoicing, lipsa E-Bon Fiscal) iar unele constă în lipsa furnizorilor FinTech pe piață pentru companii (Paypal etc.). Dar o altă provocare cheie este în structurarea SRL-urilor conform legislației moldovenești. În formularea actuală, SRL-urile sunt grozave pentru a deschide o Alimentara - Bob și Sue sunt de acord să deschidă o companie împreună cu proprietatea 50/50. Ei creează un capital statutar de 100 de lei și își operează compania.</p> <p>SRL-urile sunt complet incapabile să găzduiască companiile globale moderne, orientate spre creștere. De exemplu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Bob și Sue organizează și SRL. Ei intenționează să creeze o nouă aplicație mobilă și să strângă bani în mai multe etape de finanțare. La început, Bob și Sue dețin 50/50 de proprietate, investind 20.000 USD din banii lor. Acest lucru le permite să construiască un MVP. <p>În timpul rundei Angel, prietenul lui Bob, Steve investește 70.000 USD în companie pentru o participație de 20% (diluând Bob și Sue în mod egal, dar păstrând acțiunile preferențiale). Acest lucru îi permite lui Bob și Sue să aducă compania pe piață și să înceapă să interacționeze cu utilizatorii. După 6 luni au tracțiune pe piață și sunt gata să crească.</p> <p>În timpul rundei din seria A, mai mulți investitori se reunesc pentru a investi 300.000 USD în companie pentru a genera creșterea regională - aceștia iau o participație de 30%. Acest lucru îi diluează pe Bob și Sue, dar Steve își păstrează proprietatea ca parte a acordului lor inițial.</p> <p>Astfel de aranjamente nu sunt posibile conform legii SRL Moldovan. Mai rău, dacă compania ar încerca să lucreze printr-un astfel de aranjament, doar documentele ar deveni prohibitiv de scumpe aproape imediat.</p>
<p>Impactul problemei</p>	<p>Realizarea tuturor modificărilor în Registrele de publicitate stagnează procesul de dezvoltare a societăților cu răspundere limitată, fapt care duce la tergiversarea proceselor de afaceri între asociați și terți.</p>

Soluția propusă	Pentru a reforma acest proces, Moldova trebuie să adopte procese simplificate SRL urmând cele mai bune practici ale companiilor regionale (ex. Estonia). Această reformă trebuie să includă: <ol style="list-style-type: none">1. Numirea unui agent local care să vorbească în numele partenerilor străini2. Organizare flexibilă a proprietății3. Deschiderea procesului de statut pentru a permite mai multe clase de acțiuni și posibilități de diluare
------------------------	---

PILONUL 5. SUPTOR PENTRU INOVARE ȘI MEDIU DE AFACERI

În ultimii ani, s-a pus un accent deosebit pe creșterea nivelului tehnologic al economiei prin atragerea de investitori în domeniul tehnologiilor și prin implicarea activă a universităților în formarea personalului IT.

În același timp, specificul IMM-urilor le face pe acestea cele mai flexibile și mai receptive la transferul de idei inovatoare, inclusiv cele create în universități și centre de cercetare, și la diseminarea ulterioară a acestora.

În această direcție, AIM poate consolida funcția de brokeraj tehnologic și transfer de inovare, inclusiv programe de formare pentru angajații IMM-urilor, studenți și personal universitar, concursuri de planuri de afaceri, concursuri de echipe de proiecte antreprenoriale, dezvoltarea de către studenți împreună cu personalul universitar a soluțiilor de inovare de afaceri pentru start-up-uri din sectoarele prioritare de dezvoltare ale Republicii Moldova.

5.1. DEPARTAMENTUL "NOILOR PRODUSE ȘI PROCESE"

În centrul unei economii de succes în secolul 21 este inovarea. Inovatorii adesea explorează idei și concepte de afaceri care nu sunt luate în considerare în legislația sau reglementările actuale, cum ar fi economia colaborativă, tehnologia financiară (fintech), sau chiar pur și simplu idei noi, sau chiar pur și simplu o idee nouă, cum ar fi o bere artizanală cu zmeură IPA făcută cu fructe. În toate aceste cazuri, și multe altele, inovatorii trebuie să-și plănuiască drum printr-un sistem bizantin al birocrăției și legislației pentru a încerca să facă posibilă realizarea unei noi idei în Moldova. Adesea, inovatorii pur și simplu pleacă. Fie fizic, fie prin magia off-shore, unde totul, începând de la companiile IT din Moldova, și terminând cu plățile efectuate pentru ca să mergeți cu taxiul în Chișinău. În scopul soluționării acestui aspect, AIM propune crearea unui Departament pentru Produse și Procese Noi pentru a lucra cu companiile în acest sens și pentru a le ajuta să-și realizeze ideile inovatoare acasă în Moldova. Acest departament va fi responsabil pentru a răspunde la întrebări, va ajuta la accesul la informații, reducerea prin reglementărilor opace și formularea argumentărilor către Guvern și Parlament cu privire la reformele necesare.

Descrierea problemei	<p>Aproape toate sectoarele economiei naționale înregistrează restanțe în dezvoltare comparate cu indicatorii vecinilor din regiune. Un motiv important căruia se datorează o astfel de situație este lipsa cadrului de reglementare dedicat dezvoltării noilor idei și produse, precum și lipsa dorinței statului de a se adapta la noile vremuri și o schimbare spre modernizare. Prezentăm doar câteva exemple ale acestor provocări în practică:</p> <ul style="list-style-type: none">● Prelucrarea online a cardului de credit - marile companii de taxi își procesează cardurile în Amsterdam din cauza incapacității lor de a furniza servicii online în conformitate cu cadrul de reglementare al Republicii Moldova.● O companie care dorește să fabrice un nou tip de mâncare sau băutură care nu se prepara anterior în Moldova se confruntă cu o mare varietate de obstacole birocratice și instituții publice de la care să obțină diverse autorizări. Deseori, companii care activează în aceeași sferă își autorizează procesele de lucru în moduri total diferite, în funcție de cu cine au comunicat. Nimeni nu știe dacă au făcut-o corect - inclusiv statul.● Companiile care importă produse noi de multe ori nu au idee despre cum să le înregistreze și să le plaseze legal și corect în Republica Moldova. Fie nu
-----------------------------	---

	o fac deloc, fie trebuie să navigheze printr-o gamă amețitoare de instituții publice.
Impactul problemei	<p>Această problemă evidențiază două aspecte critice. În primul rând, lipsa accesului la informații pentru companii. Aceasta este primul lucru pe care companiile îl reclamă în timp ce își desfășoară activitatea în cadrul birocrăției moldovenești. În al doilea rând, un cadru normativ de reglementare care nu se adaptează noilor tendințe. În majoritatea cazurilor, singura modalitate de a remedia aceste procese este apelul direct către Guvern sau Parlament de către asociații de afaceri sau parteneri de dezvoltare.</p> <p>Acest lucru limitează nespun de mult capacitatea companiilor mici de a importa noi tehnologii și sprijină monopolurile care deja au trecut experiența de a naviga în procesul de reglementare destul de opac.</p>
Soluția propusă	<p>Pentru a rezolva această problemă, AIM propune crearea a unei noi instituții publice sau dezvoltarea competențelor la instituție publică existentă care va acționa ca „ghișeu unic” pentru a ajuta companiile cu produse inovatoare sau pur și simplu complicate de a fi plasate pe piață. Această instituție se propune să aibă următoarele competențe:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cercetarea și analiza proceselor actuale - Antreprenorii care nu știu cum să legalizeze, să plaseze pe piață și să-și vândă produsele pot apela la agenție pentru asistență. Agenția va analiza apoi procesele și va sprijini antreprenorul în navigarea în interiorul sistemului. 2. Asistența directă a antreprenorilor - În cazul în care apare o problemă cu o autoritate publică, agenția va interveni direct pentru a încerca să ajute instituția publică să înțeleagă ce face antreprenorul și să găsească o modalitate de legalizare a procesului. 3. Identificarea problemelor sistemice și formularea de recomandări Parlamentului și Guvernului - Atunci când se întâlnesc probleme sistemice, agenția poate face recomandări pentru modificări a legislației sau de reglementare direct Parlamentului și Guvernului. Obiectivul este asigurarea unei comunicări eficiente, care va rezolva problemele fără soluții resimțite de către mediul de afaceri. 4. Advocacy pentru afaceri și pentru produse noi - Dacă există un produs care este complet indisponibil în Moldova, de exemplu, produse noi FinTech sau noi tehnologii de inginerie neprevăzute în lege, agenția ar putea crea o propunere legislativă către Parlament sau normativă către Guvern pentru a permite și a reglementa aceste procese. Pentru ca agenția să poată susține un anumit produs nou, antreprenorul ar trebuie pur și simplu să demonstreze că acest proces sau tehnologie este utilizată pe scară largă într-o țară vecină din regiune. Dacă este viabilă în altă parte, agenția nu ar trebui să judece dacă ar fi sau nu validă în Moldova, ci ar trebuie să susțină plasarea acesteia pe piață.

5.2. SECURITATEA ENERGETICĂ

În contextul evoluțiilor excepționale a prețurilor la energie, precum și criza de securitate din Ucraina, se aprofundează și mai mult consecințele negative ale prețurilor și amenință securitatea aprovizionării cu energie electrică și gaze naturale. Din acest considerent AIM a inclus în acest pilon un subiect pe cât de

sensibil pe atât de important în vederea desfășurării afacerilor de către IMM în Republica Moldova. Așteptarea noastră este să fim implicați în elaborarea și implementarea unui Plan de măsuri de urgență energetică, luând în considerație, inclusiv faptul că se apropie sezonul rece al anului.

Descrierea problemei	Luând în considerație provocările externe regionale și globale cu care se confruntă Republica Moldova, majorarea prețului la gazele naturale și energie electrică sunt direct proporționale cu creșterea costului de producție pentru întreprinderile mici și mijlocii.
Impactul problemei	Energia stă la baza economiei. Prețurile mari la energie reverberează de-a lungul lanțului de aprovizionare și duce la creșterea costului de producție. Fapt ce reduce competitivitatea întreprinderilor mici și mijlocii de comercializare a produselor sale pe piața din Republica Moldova, dar și pentru exportul acestora.
Soluția propusă	Adoptarea unor măsuri ce au ca scop limitarea scumpirilor din domeniul energiei (energie electrică și gaze naturale) astfel încât întreprinderile să-și poată menține costul de producție și să devină competitive pe piețele externe. Specific, propunem elaborarea unui Plan de măsuri de urgență energetică, care să prevadă măsuri de diminuare a impactului creșterii prețului la gaze și energie electrică.

5.3. FACILITAREA INVESTIȚIILOR ÎN EFICIENȚA ENERGETICĂ

Descrierea problemei	Eficiența energetică și sursele de energie regenerabilă reprezintă câteva dintre cele mai promițătoare modalități în care aproape jumătate din obiectivul stabilit și convenit în Acordul de la Paris privind schimbările climatice poate fi realizat, aceste eforturi ajutând Guvernul să reducă consumul de resurse, să optimizeze costurile și să asigure speranța națională pentru un viitor mai luminos și mai sigur din punct de vedere energetic.
Impactul problemei	Absența coordonării eficiente dintre diferiții actori împiedică realizarea investițiilor în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile în țară. Drept urmare, sectorul privat subliniază anumite proceduri ca fiind prea costisitoare și de lungă durată sau chiar le cataloghează ca sarcină administrativă suplimentară.
Soluția propusă	Pentru a asigura o armonizare mai bună, se recomandă Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să inițieze un dialog cu Ministerul economiei, Ministerul Agriculturii și Industriei alimentare, Ministerul Mediului, Ministerul Finanțelor și Moldelectrica pentru a clarifica și simplifica aceste proceduri. Acest efort ar putea include următoarele aspecte (i) destinația terenului, (ii) impozitarea, (iii) evaluarea impactului asupra mediului, (iv) autorizații de racordare la rețea, (v) crearea mecanismelor financiare de susținere a investițiilor în acest domeniu.

5.4. REFORMA FISCALĂ EXHAUSTIVĂ

AIM sprijină ideea unei reforme majore a impozitelor și taxelor fiscale în Republica Moldova. Sistemul actual este prea complicat, excesiv de birocratic din punct de vedere administrativ atât pentru companii, cât și pentru Stat, care se focalizează pe povara impozitelor în modul în care inhibă creșterea economică cât și promovează inegalitatea. Perspectiva de a crea un cadru pentru reforma exhaustivă este departe de domeniul unei organizații ca AIM. Dar dorim să prezentăm un set de principii și idei-cheie pe care am dori să se regăsească în această reformă, inclusiv introducerea unor rate marginale de impozitare pe venit, plăți simplificate pentru antreprenori, rate competitive de impozitare pentru sectorul turismului și în comerț cu amănuntul aliniată cu practicile din Europa și alte state. AIM consideră că este esențială o conversație cu adevărat cuprinzătoare la nivel național despre o reformă care ar debloca potențialului de creștere al Moldovei și pentru stimularea unei economii de consum conduse de cetățeni, o economie în care angajații sunt capabili să contribuie nu doar cu munca lor, ci și cu puterea lor de cumpărare atunci când sunt plătiți cu un salariu echitabil.

Descrierea problemei	<p>În economiile dezvoltate, întreprinderile mici sunt motorul care conduce la crearea bunăstării și dezvoltarea economică a clasei de mijloc a societății. Sectorul întreprinderilor mici din Moldova este extrem de anemic în comparație cu alte țări din regiune.</p> <p>Unul dintre motivele majore care generează problema este o structură fiscală existentă care penalizează dezvoltarea afacerilor mici și împiedică dezvoltarea clasei de mijloc în societate. În continuarea venim cu câteva exemple în susținerea alegațiilor de mai sus:</p> <p>Lipsa ratelor de impozitare plafonate – În Moldova nu există rate plafonabile aferente impozitelor calculate pe salarii. Spre exemplu, un bucătar care primește un salariu minim plătește același procent de impozite ca o persoană care deține o poziție de conducere într-o companie internațională. Acest lucru promovează plata salariilor ilegale în „plicuri”, fiind în același timp un element regresiv.</p> <p>Impozitarea muncii, dar nu a bogăției – Media salarială a 20% dintre cei mai bine plătiți salariați moldoveni au salariu mediu de 6,5 ori mai mare decât cei 20% de jos pe același eșichier al salarizării. Aceasta înseamnă că un salariu „de top” a celor 20% de sus, este în medie peste salariul minim de 6,5 ori sau în jur de 1000 USD / lună. Analizând casele expuse spre vânzare în Chișinău și mașinile de pe drum, putem spune imediat că există mult mai multă bogăție în societate decât indică aceste cifre. Prin urmare, povara impozitelor pentru pensii, asistență socială și bugetul public le revine celor care lucrează pentru salarii mici, și nu celor care au avere.</p> <p>Politici fiscale regresive în raport cu bunurile – Bunurile precum autoturismele sunt impozitate pe o formulă în funcție de „dimensiunea motorului”, mai degrabă decât „valoarea contabilă”. Asta înseamnă că taxele pentru mașinile vechi adesea depășesc impozitele pentru mașinile noi, deoarece motoarele au devenit mai eficiente. Impozitele care se bazează pe valoarea proiectată a mașinii, mai degrabă decât pe valori cum ar fi dimensiunea motorului sau prețurile de achiziție, sunt utilizate în multe țări pentru a asigura că toți își plătesc taxele în mod echitabil.</p>
-----------------------------	--

	<p>Stimulele fiscale disproportionale care favorizează deținătorii de avere, nu pe cei care crează averea – În Moldova impozitele sunt destul de mici în ceea ce privește proprietățile comerciale. Proprietarii de proprietăți pot plăti doar 20 USD / An pentru active extrem de valoroase din cauza ratelor mici și a unei evaluări necalitative. La rândul său, acest fapt determină prețuri ridicate ale chiriei, deoarece proprietarii nu sunt motivați să își închirieze proprietățile rapid. În Chișinău prețurile de locațiunea a spațiilor comerciale sunt mai mari decât orașul vechi din București, din cauza unor factori de genul acesta. Astfel, prioritizând nevoile proprietarilor și nu ale chiriașilor, statul ar trebui să acorde prioritate deținătorilor de avere și nu creatorilor de avere.</p> <p>Lipsa prevederilor pentru munca pe termen scurt - În prezent, cadrul normativ al Republicii Moldova sunt puține prevederi pentru angajarea salariaților pe un termen scurt (pictori, instalatori etc.). Acest lucru generează ca și rezultat plata salariilor în plicuri și o denaturare a economiei în jurul prestării muncii în mod neoficial.</p> <p>Supra birocratizarea proceselor și administrării publice – Micile companii din Moldova plătesc rate extrem de majorate pentru serviciile de contabilitate și administrare, doar pentru faptul de a se conforma reglementărilor unui sistem excesiv de complicat. Spre exemplu, un mic restaurant din Chișinău poate cheltui 700 USD pe lună pentru contabilitate, în timp ce unul din SUA ar putea cheltui doar 700 USD pe an. Pentru tot timpul petrecut în conformitate cu cerințele legale, restaurantele din Chișinău plătesc aproximativ 35% din taxele aplicabile și pe care ar trebui să le plătească, în timp ce companiile din SUA în mare măsură plătesc totul. Această birocratizare nu rezolvă problema evaziunii fiscale, dar constituie o problemă în sine.</p> <p>Tarife TVA necompetitive - Cota TVA din Moldova este mai mare comparată cu alte țări din regiune: cum ar fi România – 19%.²</p> <p>Depășirea taxelor vamale care nu protejează companiile moldovenești – Spre exemplu, echipamentele de bucătărie care se vând cu 350 USD în Statele Unite și 650 de euro în România vor costa până la 1100 de euro atunci când sunt importate în Moldova. Moldovenii plătesc mai mult pentru un iPhone decât orice altă țară din regiune. Aceste taxe nu protejează activitatea de producție a smartphone-urilor din Moldova, ele penalizează cetățenii și companiile care își desfășoară activitatea în Moldova și care au nevoie să achiziționeze aceste bunuri din străinătate.</p>
Impactul problemei	Salutăm ultimele modificări realizate în domeniul fiscal, cu toate acestea, constrângerile prezentate supra, fac să tergiverseze procesele de afaceri pentru întreprinderile mici și mijlocii.
Soluția propusă	AIM nu este competent să propună o soluție la problema generală a impozitării cu efecte negative și regresive din Republica Moldova. Dar am dori să participăm la un dialog despre o reformă serioasă focusate pe realinierea impozitelor și creșterii economice. Procedând astfel, am reprezenta cu adevărat nevoile reale și provocările companiilor mici pentru a se mișca înainte și a vorbi în interesul a zeci

² <https://taxfoundation.org/value-added-tax-2021-vat-rates-in-europe/>

	de mii de salariați care plătesc taxe și lucrează într-un sistem care nu le protejează nevoile.
--	---

5.5. SUPTOR INFORMAȚIONAL ȘI TEHNOLOGIC PENTRU IMM

Descrierea problemei	<p>O rețea eficientă și o infrastructură de inovare reprezintă una dintre componentele cheie ale activității antreprenoriale. Disponibilitatea și fiabilitatea infrastructurii sunt deosebit de importante pentru IMM-uri, deoarece, de foarte multe ori, acestea nu au acces la infrastructura necesară.</p> <p>Experiența de dezvoltare a antreprenoriatului în Republica Moldova demonstrează că, pe lângă nevoia de susținere financiară și materială a IMM-urilor, devine din ce în ce mai importantă asigurarea IMM-urilor cu resursele informaționale necesare pentru a dezvolta activitatea antreprenorială și pentru a desfășura activitatea de afaceri.</p>
Impactul problemei	<p>Această asistență este foarte importantă pentru inițierea, supraviețuirea, dezvoltarea și acordarea unei noi șanse pentru afacerile din Republica Moldova. Totodată, această asistență trebuie să se resimtă în egală măsură atât la nivel național, cât și regional, local.</p>
Soluția propusă	<p>Această problemă poate fi rezolvată prin existența unui sistem cuprinzător de diseminare a informațiilor economice și de afaceri care să răspundă cerințelor de dezvoltare a afacerilor într-o economie digitală. Acest sistem ar trebui să integreze toate elementele existente ale infrastructurii de sprijinire a întreprinderilor, precum și resursele de informații disponibile.</p> <p>AIM este pregătit să fie un partener de încredere pentru autoritățile statului, în special pentru Organizația de Dezvoltare a Antreprenoriatului în acest sens.</p> <p>În vederea realizării parteneriatului propunem primele acțiuni fundamentale, dar nu ne limităm la acestea:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dezvoltarea și actualizarea continuă a portalului de informații pentru IMM-uri; 2. Participarea IMM-urilor la sistemul de transfer și implementare a inovării; 3. Încurajarea IMM-urilor să participe la rețelele naționale și internaționale de afaceri și de inovare.

